

Competències i Recursos per a la Recerca i la Professionalització

Codi: 42492
Crèdits: 15

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4313382 Estudis Avançats de Llengua i Literatura Catalanes	OB	0	A

Professor/a de contacte

Nom: Víctor Martínez Gil

Correu electrònic: victor.martinez@uab.cat

Altres indicacions sobre les llengües

L'alumne ha de tenir un domini natiu o quasinatiu de la llengua catalana.

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Alfonso Gonzalez Quesada

Equip docent extern a la UAB

Lluís Cifuentes Comamala

Lola Badia Pàmies

Prerequisits

No hi ha prerequisits.

Objectius

La primera part del mòdul es dedicarà a oferir una orientació general sobre les tècniques i els coneixements fonamentals per a l'edició i correcció de textos catalans d'èpoques diferents. Aquests continguts s'oferiran durant el primer semestre, i aniran a càrrec de Lluís Cifuentes (edició de textos medievals, bloc 1) i de Víctor Martínez Gil (edició de textos contemporanis i correcció de textos, bloc 2). La segona part del mòdul (segon semestre) es dedicarà a la metodologia de la recerca amb especial atenció al tema del treball fi de màster (TFM) triat per cada alumne.

Competències

- Analitzar, interpretar, adequar i produir textos en llengua catalana.
- Aplicar els mètodes d'investigació propis dels àmbits lingüístic i literari.

- Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
- Contextualitzar textos per analitzar-los i produir-los.
- Demostrar una actitud de respecte cap a les opinions, els valors, els comportaments i les pràctiques d'altres investigadors i professionals.
- Desenvolupar la capacitat d'avaluar les desigualtats per raó de sexe i gènere, per dissenyar solucions.
- Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
- Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar críticament els mètodes usats històricament en l'edició i correcció de textos.
2. Analitzar críticament la literatura, els discursos i la llengua com a medi de construcció de la feminitat i la masculinitat, i dels papers i estereotipus de gènere associats a aquestes identitats en les diverses èpoques.
3. Aplicar de manera rigorosa els criteris d'edició i correcció en textos de diferents tipus i èpoques.
4. Avaluar i utilitzar les aplicacions de les noves tecnologies en l'àmbit d'investigació de la llengua i literatura catalanes.
5. Avaluar la importància dels codis en el desenvolupament de les llengües de cultura, especialment en el cas català.
6. Buscar informació en la literatura científica fent servir els canals apropiats i integrar aquesta informació per plantejar i contextualitzar un tema de recerca.
7. Demostrar una actitud de respecte cap a les opinions, els valors, els comportaments i les pràctiques d'altres investigadors i professionals.
8. Produir informes o textos d'anàlisi o avaluació sobre activitats o obres lingüístiques o literàries.
9. Que els estudiants siguin capaços d'integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, tot i ser incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis.
10. Que els estudiants sàpiguen comunicar les seves conclusions, així com els coneixements i les raons últimes que les fonamenten, a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
11. Que els estudiants tinguin les habilitats d'aprenentatge que els permetin continuar estudiant, en gran manera, amb treball autònom a autodirigit.
12. Situar en el seu context històric textos de diferents tipus i èpoques per editar-los i corregir-los.

Continguts

PRIMER SEMESTRE (UB, UAB)

Bloc 1. Edició de textos medievals (Lluís Cifuentes)

1. La lectura i l'edició del text medieval: la paleografia.
2. La comprensió del continent: la codicologia.
3. La utilitat i comprensió dels complements: la diplomàtica.
4. Els arxius i les biblioteques medievals.

Es faran visites a la Biblioteca de Reserva de la UB, a l'Arxiu Històric de Protocols de Barcelona i a l'Arxiu de la Catedral de Barcelona.

Bloc 2. Edició de textos contemporanis i correcció de textos (Víctor Martínez Gil)

1. Principis generals i terminologia. Què vol dir editar un text. Original i còpies. Lliçons, variants d'autor i variants de tradició, errors. Distinció entre lliçons formals i substancials. La bibliografia textual. Autors i correctors. Textos prefabrians i textos postfabrians.

2. Models d'edició. Reproducció mecànica. Edició diplomàtica. Edició interpretativa. Edició crítica: tria del text base i voluntat d'autor. Tractament de les lliçons formals i substancials. Edicions divulgadores i normativitzadores.

3. La filologia d'autor. Crítica de les variants i models d'edició. Crítica genètica i models d'edició. Lectura de textos teòrics i anàlisi d'edicions.

4. Crítica textual i crítica literària.

5. Criteris de correcció dels textos.

SEGON SEMESTRE (UB)

Bloc 3. Metodologia de la recerca científica lingüística (Alfons González) i literària (Lola Badia)

La segona part de la matèria és especialment transversal. Té com a objectiu prioritari aplicar les nocions metodològiques adquirides a la dissecció i/o planificació d'un treball científic.

Guiat pel professor, l'estudiant ha d'escollir un treball d'investigació sòlid (per exemple un article), ja presentat a la comunitat científica, estretament relacionat amb el seu futur TFM. Amb el comentari crític de la resta de companys, s'haurà de fer una anàlisi aprofundida dels aspectes esmentats més avall.

Després d'aquesta primera fase d'anàlisi, se'n fa una segona de producció pròpia, sense arribar a prendre la forma d'un treball definitiu: una recerca prèvia de bibliografia, una proposta d'estructura de materials...

Metodologia de la recerca científica

1. Delimitació de l'objecte d'estudi i definició d'objectius
2. Formulació d'hipòtesis
3. Instruments
4. Gèneres de treball científic: tipologia i registre
5. Estructura
6. Presentació i difusió

En la primera sessió, que serà conjunta, l'alumne farà una breu presentació del tema del TFM, segons el que hagi acordat amb el seu tutor. En l'última sessió s'haurà de fer una presentació detallada d'algun aspecte relacionat amb el TFM.

Metodologia

- Classes expositives
- Realització d'activitats pràctiques
- Participació en activitats complementàries
- Debats
- Elaboració de treballs
- Presentació oral de treballs

La metodologia docent i l'avaluació proposades a la guia poden experimentar alguna modificació en funció de les restriccions a la presencialitat que imposin les autoritats sanitàries.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Assistència a les classes i a les activitats programades	75	3	1, 9, 12
Tipus: Supervisades			
Elaboració de treballs i de presentacions orals	102	4,08	3, 5, 8, 10
Lectura i visites de pàgines web	188	7,52	4, 11

Avaluació

L'avaluació es basarà en presentacions orals i treballs que s'hauran de lliurar en el termini que s'estableixi. Caldrà tenir una participació activa al mòdul. En el cas que alguna activitat d'avaluació no obtingui la nota mínima de 5 sobre 10 l'estudiant podrà repetir-la en un període de recuperació establert pel calendari del curs. La nota màxima de recuperació és 5 (Aprovat).

En el moment de realització de cada activitat avaluativa, el professor o professora informará l'alumnat (Moodle) del procediment i data de revisió de les qualificacions.

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

L'estudiant rebrà la qualificació de "No avaluable" sempre que no hagi lliurat més del 30% de les activitats d'avaluació.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Presentacions orals	50 %	5	0,2	4, 7, 10, 11
Redacció i lliurament de treballs	25 %	2,5	0,1	1, 3, 5, 6, 8, 9, 12
Redacció i lliurament de treballs	25 %	2,5	0,1	1, 2, 3, 5, 8, 9, 12

Bibliografia

Bloc 1

M. Josepa ARNALL I JUAN, *El llibre manuscrit*, Barcelona, Universitat de Barcelona / Eumo, 2002.

Pere BOHIGAS I BALAGUER, *Sobre manuscrits i biblioteques*, Barcelona, Curial / Publ. Abadia de Montserrat (Textos i estudis de cultura catalana, 10), 1985.

Franca BRAMBILLA AGENO, *L'edizione critica dei testi volgari*, Pàdua, Antenore, 1984 [molt complet].

Albert DEROLEZ, *The Palaeography of Gothic Manuscript Books: From the Twelfth to the Early Sixteenth Century*, Cambridge, Cambridge University Press, 2006 (2a ed.).

Víctor MARTÍNEZ-GIL (coord.), *L'edició de textos: història i mètode*, Barcelona, EDIUOC / Pòrtic, 2002.

Agustín MILLARES CARLO [con la col. de José Manuel RUIZ ASENCIO], *Tratado de paleografía española*, Madrid, Espasa-Calpe, 1983 (3a ed.), 2 vol.

Laureà PAGAROLAS I SABATÉ, "Tipología documental y posibilidades de aprovechamiento histórico de los libros notariales catalanes", dins *Aragón en la Edad Media. Perspectivas actuales sobre las fuentes notariales de la Edad Media. Sesiones de trabajo. Seminario de Historia Medieval*, Saragossa, Universidad de Zaragoza, 2004, p. 47-82

Ángel RIESCOTERRERO, *Introducción a la paleografía y la diplomática general*, Madrid, Síntesis, 1999.

Elisa RUIZ GARCÍA, *Manual de codicología*, Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez / Pirámide, 1988 [2a ed.: Introducción a la codicología, 2002].

Traces: base de dades bibliogràfica. <<https://traces.uab.cat/>>

Enllaços web:

Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni (Generalitat de Catalunya). <https://cultura.gencat.cat/ca/departament/estructura_i_adreces/organismes/dgpc/>

Portal de archivos españoles (PARES). <<http://pares.culturaydeporte.gob.es/inicio.html>>

Arxiu de la Corona d'Aragó [Arxiu Reial de Barcelona].

<<http://www.culturaydeporte.gob.es/archivos-aca/ca/portada.html><http://ca.www.mcu.es/archivos/MC/ACA/>>

Biblioteca de Catalunya: fons i col·leccions. <<http://www.bnc.cat/Fons-i-col-leccions>>

M. Josepa ARNALL, *Diccionari del llibre manuscrit*. <<https://www.ub.edu/ubterm/obra/llibre-manuscrit/>>

Vicenç BELTRÁN, Gemma AVENOZA, Lourdes SORIANO *et al.*, *Bibliografía de Textos Catalans Antics* (BITECA). <https://bancroft.berkeley.edu/philobiblon/biteca_ca.html>

Lluís CIFUENTES i Antònia CARRÉ, *Sciència.cat: la ciència en la cultura catalana a l'Edat Mitjana i el Renaixement*. <<https://www.sciencia.cat>> [útil pàgina d'enllaços i bases de dades]

Lluís CIFUENTES i Carmel FERRAGUD, *MedCat: Corpus Medicorum Catalanorum*.

<<https://medcat.sciencia.cat/ca/recursos>> [recursos per a arxius i documents medievals i moderns]

Adriano CAPELLI, *Dizionario di abbreviature latine ed italiane*, Milà, Ulrico Hoepli, 1973 (6a ed.).

<http://hist.msu.ru/departments/8823/projects/Cappelli/index.php?sphrase_id=119691>

Eulàlia DURAN i Maria TOLDRÀ, *Manuscrits Catalans de l'Edat Moderna* (MCEM). <<https://mcem.iec.cat>>

Bloc 2

1. Manuals i repertoris crítics

- Alberto BLECUA, *Manual de crítica textual*, Madrid, Castalia, 1988.
- Gianfranco CONTINI, *Breviario di ecdotica*, Torí, Einaudi, 1992 (1ª ed. 1986).
- Gianfranco CONTINI, *Varianti e altra linguistica*, Torí, Einaudi, 1970.
- Philip GASKELL, *A New Introduction to Bibliography*, Oxford, 1974 (1ª ed. 1972).
- Almuth GRÉSILLON, *Éléments de critique génétique. Lire les manuscrits*, París, Puf, 1994.
- Dante ISELLA, *Le carte mescolate. Esperienze di filologia d'autore*, Pàdua, Liviana, 1987.
- Paola ITALIA & Giulia RABONI, *Che cos'è la filologia d'autore*, Roma, Carocci, 2010.
- Roger LAUFER, *Introduction à la textologie. Vérification, établissement, édition des textes*, París, Larousse, 1972.
- Vicent MARTINES, *L'edició filològica de textos*, València, Universitat de València, 1999.
- Víctor MARTÍNEZ-GIL (coord.), *Models i criteris de l'edició de textos*, Barcelona, Ediuoc, 2013.
- Miguel Ángel PÉREZ PRIEGO, *La edición de textos*, Madrid, Síntesis, 1997.
- Pasquale STOPPELLI (ed.), *Filologia dei testi a stampa*, Bolonya, il Mulino, 1987.
- Alfredo STUSSI, *Introduzione agli studi di filologia italiana*, Bolonya, il Mulino, 1994.
- Alfredo STUSSI (ed.), *Fondamenti di critica testuale*, Bolonya, il Mulino, 1998.
- Joan R. VENY-MESQUIDA, *Criticar el text. Per a una metodologia de l'aparat crític d'autor*, Lleida, Aula Màrius Torres & Pagès Editors, 2015.

2. Mètodes i problemes d'edició de textos catalans contemporanis

- Jaume AULET, "Uns quants epistolars publicats recentment: comentari i reflexió", *Els Marges*, núm. 57 (desembre 1996), p. 83-95.
- JoséMaría BLECUA, *Sobre el rigor poético en España y otros ensayos*, Barcelona, Ariel, 1977.
- Pere FARRÉS *et al.*, "Per a una edició de les obres completes de Jacint Verdaguer", *Anuari Verdaguer*, núm. 2 (1987), p. 187-203.
- Tomàs GARCÉS, "El rigor poètic de Josep Carner", dins *Sobre Salvat-Papasseit i altres escrits*, Barcelona, Selecta, 1972, p. 185-209.
- Víctor MARTÍNEZ-GIL, "Algunes consideracions sobre l'edició de textos pre-fabrians", *Els Marges*, núm. 50 (juny 1994), p. 41-63.
- Víctor MARTÍNEZ-GIL, "Correctors i escriptors en la literatura catalana: el concepte de coautoria lingüística", *Llengua & Literatura*, núm. 8 (1997), p. 189-218.
- Marcel ORTÍN, "Criteris i límits de l'ortografiació en l'edició filològica (amb exemples de la prosa de Josep Carner anteriors a les Normes de 1913)", *Anuari Verdaguer*, núm. 16 (2008), p. 399-419.
- Marcel ORTÍN, "Sobre el text crític de *La creació d'Eva i altres contes*", *Els Marges*, núm. 123 (hivern 2021), p. 10-53.

Ramon PINYOL I TORRENTS, "L'edició de textos vuitcentistes. Les edicions impreses", *Anuari Verdaguer*, núm. 16 (2008), p. 385-398.

August RAFANELL, "Les reedicions de la 'Biblioteca Catalana' (1919-1922)", *Estudis Romànics*, vol. XXXIX (2017), p. 107-136.

Albert ROSSICH, "Criteris d'edició (Textos clàssics de l'Edat Moderna)", dins Albert Rossich & Pep Valsalobre (ed.), *Poesia catalana del barroc. Antologia*, Bellcaire d'Emporda, Edicions Vitel·la, 2006, p. 25-36.

David SERRANO, "Edició i recepció de *K.L. Reich*, de Joaquim Amat-Piniella", *Els Marges*, núm. 61 (setembre 1998), p. 89-99.

Joan R. VENY-MESQUIDA, "La revisió de la pròpia obra en els escriptors contemporanis: notes per a una tipologia de motius", *Estudis Romànics*, vol. XXVI (2004), p. 155-181.

Joan R. VENY-MESQUIDA, "Variants d'autor: una tipologia de tipologies", dins DD.AA., *Som per mirar (II). Estudis de literatura i crítica oferts a Carles Miralles*, Barcelona, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona, 2014, p. 25-56.

3. Escriptura i història del llibre

Svend DAHL, *Historia del libro*, Madrid, Alianza Universidad, 1992.

Hipólito ESCOLAR, *Historia universal del libro*, Madrid, 1993.

Joan FUSTER, *L'aventura del llibre català*, Barcelona, Empúries, 1992 (1^a ed. 1972).

Ignace J. GELB, *Historia de la escritura*, Madrid, Alianza Universidad, 1976.

Miquel JOSEPH i MAYOL, *Com es fa un llibre. Diccionari de les arts gràfiques*, Barcelona, Pòrtic, 1991.

Manuel LLANAS, *El llibre i l'edició a Catalunya: apunts i esbossos*, Barcelona, Gremi d'Editors de Catalunya, 2001.

Manuel LLANAS, *Sis segles d'edició a Catalunya*, Lleida, Pagès Editors / Eumo Editorial, 2007.

Albert MANENT, *Escriptors i editors del nou-cents*, Barcelona, Curial, 1984.

Jesús TUSON, *L'escriptura*, Barcelona, Empúries, 1996.

Irene VALLEJO, *L'infinit dins d'un jonc*, Barcelona, Columna, 2020.

4. Altres obres de referència per a l'edició i correcció de textos

Josep BARGALLÓ VALLS, *Manual de mètrica i versificació catalanes*, Barcelona, Empúries, 1991.

Josep Anton CASTELLANOS, "L'ortoèpia segons Fabra", *Els Marges*, núm. 42 (juny 1990), p. 83-91.

Vicent de MELCHOR, "L'ortoèpia tradicional i la pronunciació de les <-r> finals", *Els Marges*, núm. 58 (setembre 1997), p. 100-107.

Josep M. MESTRE; Joan COSTA; Mireia OLIVA & Ricard FITÉ, *Manual d'estil. La redacció i l'edició de textos*, Vic, Eumo editorial, 1995.

Salvador OLIVA, *Mètrica catalana*, Barcelona, Quaderns Crema, 1980. O també: *Introducció a la mètrica*, Barcelona, Quaderns Crema, 1986.

Josep M. PUJOL & Joan SOLÀ, *Ortotipografia. Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*, Barcelona, Columna, 1995.

Albert ROSSICH, "Una qüestió d'història de la llengua a l'edat moderna: el reconeixement de la vocal neutra", dins Pep Balsalobre & Joan Gratacós (ed.), *La llengua catalana al segle XVIII*, Barcelona, Quaderns Crema, 1995, p. 119-200.

Mila SEGARRA, *Història de l'ortografia catalana*, Barcelona, Empúries, 1985.

Alfons SERRA i BALDÓ & Rossend LLATAS, *Resum de poètica catalana. Mètrica i versificació*, Barcelona, Barcino, 1981 (1^a ed. 1932).

Joan SOLÀ, *Del català incorrecte al català correcte. Història dels criteris de correcció lingüística*, Barcelona, Edicions 62, 1977.

5. Enllaços web (edició de textos):

Càtedra Màrius Torres. <<http://www.catedramariustorres.udl.cat/materials/index.php>>

Institut destextes & manuscrits modernes (ITEM). <<http://www.item.ens.fr/>>

Digital variants. <<http://www.digitalvariants.org/>>

Madame Bovary. <<http://www.bovary.fr/>>

Bloc 3

Carrizo Sainero, Gloria (2000): *Manual de fuentes de información*. 2a ed. Saragossa, Confederación Española de Gremios y Asociaciones de Libreros.

Day, Robert A.; Gastel, Barbara (2006): *How to Write and Publish a Scientific Paper*. Westport, Greenwood Press.

Eco, Umberto (1991): *Cómo se hace una tesis. Técnicas de investigación, estudio y escritura*. Barcelona, Gedisa.

Icart, M. Teresa; Pulpón, Anna M. (2012): *Cómo elaborar y presentar un proyecto de investigación, una tesina y una tesis*. Barcelona, Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona.

Mestres, Josep M. et al. (2007): *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. Vic, Eumo.

Pujol, Josep M.; Solà, Joan (2011): *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'editor i el dissenyador gràfic*. Barcelona, Educaula.

Vidal Beneyto, José (dir.) (1991): *Las industrias de la lengua*. Madrid, Fundación Germán Sánchez Ruipérez.

Zock, Michael; Carroll, John (2003): *Les dictionnaires électroniques, Traitement automatique des langues*, vol. 44, núm. 2/2003.

Programari

Cap.